

En tegenover het reformatorisch dilemma „verdienste of genade” stelt men de meer complexe visie van Rome, waarin het geheim van genade en verdienste wordt bewaard vanuit de aard van het werken Gods, dat niet annihileert, maar nieuwe ruimten schept. Zoals het ambt gehonoreerd wordt in de afhankelijkheid van de Heer der Kerk⁴⁷⁾ en het vicariaat geen abdicatie is van Christus, maar mysterieus instrument, zo illustreert de verdienste de genade en de glorie van God⁴⁸⁾.

* * *

In dit alles komen we te staan voor een consequente poging om de verdienste niet maar met het evangelie te verzoenen, maar haar als een *consequentie* van het evangelie te doen zien. Tegenover de reformatorische kritiek komen we in aanraking met de stelling, dat het verdienste-begrip wezenlijk identiek is met de loon-gedachte van het Nieuwe Testament en geenszins met een „plus” aan roem daarboven wil uitgaan. En dat de Reformatie dit niet heeft verstaan, wordt dan verklaard uit de reformatorische visie op God en mens, die het menselijke laat vervagen vanuit de gloria Dei en waarin ook de loon-idee haar beslissende betekenis meer en meer moest verliezen.

* * *

Er is alle reden voor de vraag of dit alles inderdaad de achtergrond heeft gevormd van de reformatorische kritiek,

Gods souvereine genade is zo souverain, dat God in zijn heilsplan meewerking van de mens aanvaardt, zonder dat het heil ophoudt totaal Gods gave te zijn” (pag. 13). Kreling ziet hierin — de mens als teken van de almachtige overvloed der genade — „een van de grondpijlers der katholieke theologie”, waarin met name de visie op de kerk als heilsinstituut zich gemakkelijk laat voegen. Dezelfde gedachtengang treffen we ook aan bij V. Warnach, *Agape. Die Liebe als Grundmotiv der N. T. Theologie*, 1951, pag. 313 v. en bij Guardini, *Freiheit, Gnade und Schicksal*, 1949.

⁴⁷⁾ Kreling, *Antwoord*, pag. 39.

⁴⁸⁾ Vgl. A. Hulsbosch, *De genade in het N. T.* (In: *Genade en Kerk, Studies ten dienste van het gesprek Rome-Reformatie*, 1953, pag. 73 v.). Voor heel de problematiek van het menselijke in verband met het handelen Gods raadplege men het werk van E. Przywara, *Humanitas. Der Mensch gestern und morgen*, z. j.